

**МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН
ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ**

**ЗАРИМ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ
ҮНИЙН ӨСӨЛТИЙН АЛБАН
ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ЗАРИМ ЗААЛТ МОНГОЛ УЛСЫН
ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ХОЛБОГДОХ
ЗААЛТЫГ ЗӨРЧСӨН ЭСЭХ
ТУХАЙ МАРГААНЫГ ХЯНАН
ШИЙДВЭРЛЭСЭН ТУХАЙ
/ДҮГНЭЛТ/**

2007 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдөр

Улаанбаатар хот

Дугаар 04

Үндсэн хуулийн цэцийн хуралдааны танхим

15.00 цаг

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын хуралдааныг Үндсэн хуулийн цэцийн дарга Ж.Бямбадорж даргалж, Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүн П.Очирбат, Ж.Болдбаатар, Ж.Амарсанаа /илтгэгч/, Ч.Дашням нарын бүрэлдэхүүнтэй, нарийн бичгийн даргаар Д.Нарантуяаг оролцуулан Үндсэн хуулийн цэцийн хуралдааны танхимд нээлттэй хийв.

Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын хуралдаанд өргөдөл гаргагч Нийслэлийн Баянгол дүүргийн 16 дугаар хорооны оршин суугч, иргэн Б.Баяраа, Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөр Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Дамиран, Г.Занданшатар нар оролцов.

Нэг. Нийслэлийн Баянгол дүүргийн 16 дугаар хорооны оршин суугч, иргэн Б.Баяраа 2007 оны 1 дүгээр сарын 16-ны өдөр Үндсэн хуулийн цэцэд хандаж гаргасан өргөдөлдөө:

Улсын Их Хурлаас 2006 оны 5 дугаар сарын 12-ны өдөр батлагдсан Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.4 дэх хэсгийн "алтны үнийн өсөлтийн нэмэгдэл орлого" гэж дэлхийн зах зээлийн үнийг харгалзан Монголбанкнаас зарласан 1 унци алтны үнээс 500 ам.долларыг хассаны дараа үлдсэн орлогыг"; 6 дугаар зүйлийн 6.2 дахь хэсгийн "Энэ хуулийн 3.1.1-д заасан бүтээгдэхүүнд албан татвар ногдох орлогыг тодорхойлохдоо дэлхийн зах зээлийн үнийг харгалзан Монголбанкнаас зарласан 1 унци алтны үнээс 500 ам.долларыг хасч тооцно" гэсэн заалтууд нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн "...хууль дээдлэх нь төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим мөн", 17 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 3-ын "хуулиар ногдуулсан албан татвар төлөх" гэсэн заалтуудыг; мөн хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсгийн "Энэ хуулийн..., 6.2 -т заасны дагуу тодорхойлсон орлогоос 68 хувиар тооцож албан татвар ногдуулна" гэсэн заалт нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн "... хууль дээдлэх нь төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим мөн" гэснийг тус тус зөрчсөн гэж" үзэж байна.

1. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 17 дугаар зүйлийн 1-д "Монгол Улсын иргэн шударга ёс, хүнлэг ёсыг эрхэмлэн дараахь үндсэн үүргийг ёсчлон биелүүлнэ" гээд 17.1.3-д "хуулиар ногдуулсан албан татвар төлөх" талаар хуульчилсан.

Хуулиар ногдуулсан албан татвар төлөх гэдэгт "албан татварыг хуулиар бий болгох, ногдуулах, өөрчлөх, хөнгөлөх, чөлөөлөх, төлүүлэх, татварын хувь, хэмжээ, татвар ногдох орлогыг хуулиар тогтоох" зэрэг ойлголт хамаарах бөгөөд ийнхүү тогтоосон татварыг төлөх нь Монгол Улсын иргэний үндсэн үүрэг мөн.

Монгол Улсын Татварын ерөнхий хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.2 дахь хэсэгт "Татвар бий болгох, ногдуулах, өөрчлөх, хөнгөлөх, чөлөөлөх, төлүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зөвхөн татварын хуулиар зохицуулна" мөн хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсэгт "Татварыг Улсын Их Хурал хуулиар бий болгож, өөрчилж хүчингүй болгоно", 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт "Улсын Их Хурал энэ хуулийн 16 дугаар зүйлд заасан татварын хувь, хэмжээг тогтооно" гэжээ. Татварын ерөнхий хуулийн Улсын татвар гэсэн 16 дугаар зүйлийн 16.9 дэх хэсэгт "Монгол Улсын Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт оруулах тухай" 2006 оны 5 дугаар сарын 12-ны өдрийн хуулиар "зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар" гэж оруулсан.

Ингэснээр зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын хувь, хэмжээг төрийн эрх барих дээд байгууллага буюу Улсын Их Хурлаас тогтоох хууль зүйн үндэс бүрдсэн байна. Үндсэн хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.3-т заасан "хуулиар ногдуулсан албан татвар төлөх" гэдэг нь юуны өмнө татварын хувь, хэмжээг болон татвар ногдох орлогыг хууль батлах замаар тодорхойлно гэсэн утгыг илэрхийлдэг.

Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.4 дэх хэсэгт "алтны үнийн өсөлтийн нэмэгдэл орлого" гэж дэлхийн зах зээлийн үнийг харгалзан Монголбанкнаас зарласан 1 унци алтнаас 500 ам.долларыг хассаны дараа үлдсэн орлогыг, 6.2 дахь хэсэгт "Энэ хуулийн 3.1.1-д заасан бүтээгдэхүүнд албан татвар ногдуулах орлогыг тодорхойлохдоо дэлхийн зах зээлийн үнийг харгалзан Монголбанкнаас зарласан 1 унци алтны үнээс 500 ам.долларыг хасч тооцно" гэж заасан нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.3 дахь хэсгийн "хуулиар ногдуулсан албан татвар төлөх" гэснийг зөрчсөн болох нь дараахь хууль

зүйн үндэслэлүүдээр нотлогдож байна.

1/ Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтөөс бий болсон нэмэгдэл орлого буюу алтны үнийн өсөлтийг "дэлхийн зах зээлийн үнийг харгалзан Монголбанк тогтоох"-оор болсон боловч дэлхийн зах зээлийн үнэ гэж хууль зүйн ямар ойлголт болох, мөн энэхүү үнийг яаж тодорхойлох нь тодорхойгүй байна. Дэлхийн зах зээлийн үнэ гэдэгт юуг ойлгох, Олон Улсын ямар байгууллагуудаас зарласан алтны үнэ ханшийг баримтлан дэлхийн зах зээлийн алтны үнийг тодорхойлох талаар хуульчлаагүй байна.

Ингэснээр алтны үнийн өсөлтийн орлогын хувь хэмжээг тогтоох үндэслэл болох дэлхийн зах зээлийн үнийг буюу татвар ногдуулах орлогыг тогтоох эрхийг Монголбанкинд олгосон байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасны дагуу татвар бий болгох, татвар ногдуулах, татварын хувь, хэмжээг тогтоох нь гагцхүү төрийн эрх барих дээд байгууллага болох Улсын Их Хурлын онцгой бүрэн эрхэд хамаарах бөгөөд хуулиар шийдвэрлэдэг асуудал болно.

2/ "Дэлхийн зах зээлийн үнэ"-ийг харгалзан үзэх гэдэгт ямар шалгууртай, яаж тогтоосон үнийг баримтлах талаар хуульчлан тогтоогоогүй тул Монголбанк Улсын Их Хурлын эрх хэмжээнд халдан татвар ногдох орлогыг тодорхойлж "Дэлхийн зах зээлийн үнэ"-ийг тогтоохоор болсны зэрэгцээ Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын тухай хуулийн 4.1.4 дэх заалт, 6.2 дахь хэсэгт "дэлхийн зах зээлийн үнийг харгалзан Монголбанк" зарлах талаар хуульчилсан. Дэлхийн зах зээлийн үнийг шууд баримтлан 1 унци алтны үнийг Монголбанк зарлана гэж хуульчлалгүйгээр "зах зээлийн үнийг харгалзан" гэснээр Монголбанк дэлхийн зах зээлийн үнээс дээгүүр, эсхүл доогуур алтны үнийг зарлах нөхцөл бүрдээд байна. Дэлхийн зах зээлийн үнийг харгалзан зарласан үнэ гэдэг нь шууд баримтлана гэсэн үг биш бөгөөд татвар ногдох орлогыг тодорхойлох нь Монголбанкны эрх хэмжээний асуудал болох үр дагавар үүснэ.

3/ Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.4, 6.2 дахь хэсэгт "дэлхийн зах зээлийн үнийг харгалзан Монголбанкнаас зарласан" 1 унци алтны үнээс 500 ам.долларыг хасч тооцно" гэж хуульчилснаар "хуулиар ногдуулсан албан татвар" төлөх тухай Үндсэн хуулийн 17.1.3 дахь заалтыг зөрчсөн дараахь сөрөг үр дагаврууд шууд үүсч байна. Тухайлбал,

- Нэгэнт хуулиар тодорхойлоогүй тул Монголбанк дэлхийн зах зээлийн үнийг өөрийн үзэмжээр тогтоох замаар татвар ногдох орлогыг тодорхойлж "хуулиар татвар ногдуулах" Улсын Их Хурлын бүрэн эрхэд халдсан;

- Улмаар дээрх үнийг Монголбанк шууд баримтлан алтны ханшийг зарлах талаар хуульд тусгаагүй бөгөөд "харгалзан Монголбанк зарлах" талаар хуульчилсан тул дэлхийн зах зээлийн үнээс дээгүүр, эсхүл доогуур тогтоох нь Монголбанкны эрх хэмжээний асуудал болсон;

- Ингэснээр татвар төлөгчдийн хууль ёсны эрх ашигт Монголбанк шууд халдан татвар ногдох орлогыг тодорхойлох бүрэн эрхийг эдлэх болсон зэрэг сөрөг үр дагаврууд шууд бий болно. Алтны ханшийг тодорхойлдог олон улсын бирж, агентлагуудаас хамгийн өндөр ханш зарласан нэг буюу хэд хэдэн байгууллагын үнийг Монголбанк дэлхийн зах зээлийн үнэ гэж үзэн түүнийг харгалзах нэрийдлээр /шууд баримтлах талаар хуульд тусгаагүй/ алтны ханшийг улам дээгүүр тогтоон бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар ногдох орлогыг тодорхойлж татвар төлөгчдийн эрх ашгийг зөрчих хууль зүйн боломж бий болсон байна.

Төрийн эрх барих дээд байгууллага болох Улсын Их Хурал нь өдөр бүр алтны ханшийг зарлаж тодорхойлохгүй нь тодорхой боловч татвар ногдох орлого гэж юу болохыг тодорхой хуульчлан тогтоолгүйгээр энэ эрхээ бусдад шилжүүлсэн хууль баталснаар Үндсэн хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.3 дахь заалтыг зөрчсөн байна.

Татвар төлөгчийн хууль ёсны эрх, ашиг сонирхлыг хангаж, тэдний өмчлөх эрхэнд хууль бусаар халдахгүй байх үүднээс татварыг зөвхөн төрийн эрх барих дээд байгууллага болох Улсын Их Хурлаас баталсан хуулиар ногдуулдаг Үндсэн хуулийн үзэл баримтлалын дагуу Үндсэн хуулийн 17.1.3 дахь хэсэгт "хуулиар ногдуулсан албан татвар төлөх" гэж хуульчилсныг Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын тухай хуулийн 4.1.4, 6.2 дахь хэсгийн "дэлхийн зах зээлийн үнийг харгалзан Монголбанкнаас зарласан" 1 унци алтны үнээс 500 ам.долларыг хасч тооцон татвар ногдох орлогыг тодорхойлох тухай заалт нь дээр дурдсан үндэслэлээр шууд зөрчсөн байна.

2. Монгол Улсын төрийн эрх барих дээд байгууллага болох Улсын Их Хурлын шийдвэр үйл ажиллагаа нь "Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл боловсруулах, өргөн мэдүүлэх журмын тухай" хуулийн дагуу явагддаг.

Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл боловсруулах, өргөн мэдүүлэх журмын тухай хуулийн 3.1.4 дэх хэсэгт " ..., Улсын Их Хурлын гишүүн санаачилж буй хуулийн төслийнхөө талаар Засгийн газрын, түүнчилэн хуулийг хэрэгжүүлэх, хяналт тавих үүрэг бүхий холбогдох бусад байгууллагын санал, дүгнэлтийг авсан байх", 10.1.4 дэх хэсэгт Хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрхийн талаар " ..., Улсын Их Хурлын гишүүний санаачилсан хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хууль болон эрх зүйн бодлогод хэрхэн нийцэж байгаа, түүнчилэн энэ хуулиар тогтоосон шаардлагыг хангасан эсэх талаар энэ хуулийн 3.1.4-т заасны дагуу Засгийн газрын өгөх санал, дүгнэлтийн төслийг бэлтгэж, Засгийн газрын хуралдаанд хэлэлцүүлэх" талаар хуульчилсан байна.

Гэтэл Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хууль нь дээрх хууль зүйн шаардлагуудыг бүхэлд нь зөрчсөн бөгөөд хууль санаачлагч нь санаачилсан хуулийн төслийнхөө талаар Засгийн газрын болон хууль хэрэгжүүлэх, хяналт тавих үүрэг бүхий байгууллагуудаас холбогдох санал, дүгнэлтийг аваагүйн зэрэгцээ хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь уг хуулийн төсөл Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хууль болон эрх зүйн бодлогод нийцэж байгаа, түүнчилэн Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл боловсруулах, өргөн мэдүүлэх журмын тухай хуульд нийцэж байгаа эсэх талаар санал, дүгнэлтийн төсөл бэлтгэж Засгийн газрын хуралдаанд хэлэлцүүлээгүй болно.

Үндсэн хуулийн 1.2 дахь хэсэгт заасан төрийн үйл ажиллагааны хууль дээдлэх зарчим нь "төрийн үйл ажиллагаа хуулийн хүрээнд

явагдах" гэсэн агуулгыг илэрхийлдэг бөгөөд "Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай" 2006 оны 12-р сарын 21-ний өдрийн хуулийг батлахдаа Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл боловсруулах, өргөн мэдүүлэх журмын тухай хуульд заасан журмыг зөрчсөн болох нь дээрх хууль зүйн үндэслэлүүдээр батлагдаж байна.

3. Монгол Улсын Татварын ерөнхий хуулийн Үндэсний татварын албаны удирдлага, түүний бүрэн эрх гэсэн 21 дүгээр зүйлийн 21.6.6 дахь хэсэгт "орлого ба хөрөнгийн татварыг давхардуулан ногдуулахгүй байх, татвараас зайлсхийх явдлаас урьдчилан сэргийлэх тухай олон улсын гэрээний төсөлд санал өгөх" талаар хуульчилсан.

Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэгт "Энэ хуулийн ..., 6.2 -т заасны дагуу тодорхойлсон орлогоос 68.0 хувиар тооцож албан татвар ногдуулна" гэж заасан бөгөөд мөн хуулийн 6.2 дахь хэсэгт заасан үнийн өсөлтийн орлого гэдэг нь " ... дэлхийн зах зээлийн дундаж үнийг харгалзан Монголбанкнаас зарласан" 1 унци алтны үнээс 500 ам.долларыг хасч тооцсоны дараа үлдэх орлого юм.

Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн нэмэгдэл орлогод ногдуулдаг 68 хувийн албан татвар нь хуулиар ногдуулдаг бусад албан татварын төрлүүдтэй давхардсан болохыг дараахь жишээгээр тайлбарлая. Тухайлбал, дэлхийн зах зээлийн дундаж үнийг харгалзан Монголбанкнаас 1 унци алтны үнийг 600 ам.доллараар зарласан гэж үзье. Энэ тохиолдолд:

-Ашигт малтмалын тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2.3 дахь хэсэгт заасны дагуу 600 ам.долларын орлогод ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр болох 5 хувийн улсын татвар ногдуулах ба ингэснээр үнийн өсөлтийн нэмэгдэл орлогод үнийн өсөлтийн албан татвараас гадна нөөц ашигласны татвар давхар ногдоно,

-Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн дагуу 500 ам.доллараас дээш гарсан орлогод 68 хувийн бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар ногдуулснаас үлдэх орлогод аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар давхардуулан ногдуулна /дээрх тохиолдолд 32 ам.долларт татвар давхардан ногдуулна/.

Өөрөөр хэлбэл зарим бүтээгдэхүүний буюу тухайлбал алтны үнийн өсөлтөөс шууд шалтгаалан үүссэн нэмэгдэл орлогод аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар, зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар, ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр зэрэг татварууд давхардан ногдож байгаа болно.

Татварын ерөнхий хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.6.6 дахь хэсэгт "орлого ба хөрөнгийн татварыг давхардуулан ногдуулахгүй байх, татвараас зайлсхийх явдлаас урьдчилан сэргийлэх тухай олон улсын гэрээний төсөлд санал өгөх" нь Үндэсний татварын ерөнхий газрын даргын бүрэн эрх болох талаар хуульчилснаар нэгдүгээрт, хөрөнгийн болон орлогын албан татварыг давхардуулан ногдуулахгүй байх талаар олон улсын гэрээ хэлэлцээрийг байгуулах, нөгөөтэйгүүр татварын бодлогын хувьд дотоодын хууль тогтоомжийн хүрээнд хөрөнгийн болон орлогын албан татварыг давхардуулан ногдуулахгүй байх эрх зүйн үндсийг бүрдүүлсэн байна.

Гэтэл Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн нэмэгдэл орлогод 68 хувийн албан татвар ногдуулснаар орлогын татварын төрлүүд болох Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар, ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр, Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар зэргийг давхардуулан ногдуулж татвар төлөгчийн хууль ёсны эрх, ашиг сонирхолд сөргөөр нөлөөлж байна.

Үндсэн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 1.2 дахь хэсгийн " ..., хууль дээдлэх нь төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим мөн" гэсэн заалт нь хууль тогтоомжууд өөр хоорондоо агуулгын болоод хэлбэрийн хувьд зөрчилгүй байх гэсэн утгыг илэрхийлдэг бөгөөд татвар давхардуулан ногдуулахгүй байх талаар Татварын ерөнхий хуульд хуульчилсан байтал Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын тухай хуулиар бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн нэмэгдэл орлогод 68 хувийн албан татварыг давхардуулан ногдуулахаар хуульчилсан байна.

Иймд Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.4 дэх хэсгийн "алтны үнийн өсөлтийн нэмэгдэл орлого" гэж дэлхийн зах зээлийн үнийг харгалзан Монголбанкнаас зарласан 1 унци алтны үнээс 500 ам.долларыг хассаны дараа үлдсэн орлогыг", 6 дугаар зүйлийн 6.2 дахь хэсгийн "Энэ хуулийн 3.1.1-д заасан бүтээгдэхүүнд албан татвар ногдох орлогыг тодорхойлохдоо дэлхийн зах зээлийн үнийг харгалзан Монголбанкнаас зарласан 1 унци алтны үнээс 500 ам.долларыг хасч тооцно" гэсэн заалтууд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 1.2 дахь хэсгийн " ..., хууль дээдлэх нь төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим мөн" 17 дугаар зүйлийн 17.1.3 дахь хэсгийн "хуулиар ногдуулсан албан татвар төлөх", 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсгийн "Энэ хуулийн ..., 6.2 -т заасны дагуу тодорхойлсон орлогоос 68 хувиар тооцож албан татвар ногдуулна" гэсэн заалтуудыг тус тус зөрчсөн талаар дүгнэлт гаргаж өгнө үү" гэжээ.

Иргэн Б.Баяраа 2007 оны 1 дүгээр сарын 22-ны өдөр Үндсэн хуулийн цэцэд гаргасан нэмэлт өргөдөлдөө:

1. ...Дэлхийн зах зээл дээр алтны арилжаа хийгдэж, алт арилжаалагдах үнийг тодорхойлдог томоохон бирж, мэдээллийн агентлагуудын талаар дурьдсан. Тухайлбал, Токиогийн бараа таваарын бирж, Нью-Йоркийн худалдааны бирж, Дубайн алт болон бараа таваарын бирж зэрэг томоохон арилжааны төвүүд үйл ажиллагаа явуулж алтны биржийн арилжааны 90 орчим хувийг эзэлдэг байна. Алтны арилжааны үнийн талаар тогтмол мэдээллэдэг Ройтерс агентлаг, Блумберг мэдээллийн агентлаг зэрэг томоохон мэдээллийн агентлагууд үйл ажиллагааныхаа хүрээнд алтны арилжаалагдаж буй үнийн талаар мэдээлэл хүргэж ажилладаг.

[Дээрхээс үзэхэд Монголбанк алтны дэлхийн зах зээлийн үнэ гэдэгт Токиогийн бараа таваарын бирж/1/, Нью-Йоркийн худалдааны бирж/2/, Дубайн алт болон бараа таваарын бирж/3/ гэсэн гурван бирж Ройтерс агентлаг/4/, Блумберг мэдээллийн агентлаг/5/ гэсэн 2 мэдээллийн агентлагаас буюу нийт 5 сонголтос дэлхийн зах зээлийн үнийг өөрийн эрх хэмжээний хүрээнд тодорхойлох, эсхүл 2 буюу түүнээс дээш бирж болон мэдээллийн агентлагын алт арилжаалагдах дундаж үнийг дэлхийн зах](#)